

ÅRSBERETNING 2014

Rådmannens kommentar

Rådmannen beklager at årsresultatet for 2014 må gjøres opp med et merforbruk som må dekkes kommende år. Det viste seg tidlig at flere sektorer hadde merforbruk i forhold til tildelt budsjetttramme og det ble innført begrenset ansettelses- og innkjøpsstopp i september. Prognosene gjennom den to-månedlige rapporteringen til Formannskapet og tertialrapporter til Kommunestyret viste at tiltakene hadde effekt, og det så ut til å kunne styres inn mot et nullresultat. Dessverre trekker vesentlige posteringer vedrørende endelig skatteinngang, skatteutjevning og pensjonskostnader som først foreligger etter årsskiftet i feil retning, samtidig som merforbruket i sektorene heller ikke bedres.

Årets netto driftsresultat viser underskudd på 37,1 mill. kroner som utgjør ca. -2,6 % av brutto driftsinntekter. Ved hjelp av strykninger og forbruk av driftsreserver reduseres dette til et merforbruk på 26,7 mill. kroner. Den gode utviklingen i sektorenes/stabenes drift i 2010 og 2011 er brutt, og vi så en negativ trend i 2013 som er ytterligere forsterket i løpet av 2014. Samtidig som kommunens reserver i form av fond ikke lenger kan dekke opp for det negative netto driftsresultatet. Noe av virkningen dempes ved mindreforbruk/merinntekt innenfor fellesområdet, særlig på refusjoner fra staten og i finansområdet.

Aktiviteten i 2014 har vært høy og kommunen får 35,4 mill. kroner mer enn budsjettet i inntekt fra brukerbetaling og refusjoner. Man har samtidig en svikt i frie inntekter på 13,2 mill. kroner, hvor av hovedparten kommer fra skatteinnngang og inntektsutjevning. Tjenesteproduksjonen i kommunen har imidlertid sjelden full kostnadsdekning gjennom brukerbetaling og refusjoner. Når aktivitetsnivået og inntektene vokser ut over budsjettet, stiger de tilhørende kostnadene enda mer.

Det fremkommer derfor betydelige merforbruk i forhold til budsjett i flere sektorer. PRO hadde et merforbruk på 7,3 mill. kroner hovedsakelig dannet av økte vedtakstimer i hjemmetjenester/BPA-ordningen og ekstra bemanning i sykehjem. Sektor for teknikk og miljø fikk et merforbruk på 2,1 mill. kroner, i all hovedsak fra selvkostområdene innen VAR-området. Sektor for familie og helse viser et merforbruk på 14,2 mill. kroner, hvor hovedårsaken ligger i sviktende refusjonsinntekter på særlig ressurskrevende bruker. Også barnevernet gir fortsatt gir høyere utgifter enn budsjettet. NAV har et merforbruk på 6,1 mill. kroner på utbetalinger innenfor sosialområdet og i hovedsak innenfor tilskudd til boutgifter.

Fire sektorer/staber har et samlet mindreforbruk på 3,5 mill. kroner, hvor personalstaben er største bidragsyter med 2,4 mill. kroner, mye oppnådd ved å holde tilbake fordeling av kompetansemidler. Noen sektorer/staber hadde for 2014 planlagt å bruke eget driftsresultat for å dekke noen mindre investeringer, men disse overføringene er strøket og må finne annen finansiering.

Lønnsutgiftene utgjør 70 % av kommunens utgifter og regnskapet viser at aktivitetsnivået på flere områder er høyere enn budsjettet. Det er således viktig at aktivitetsnivået holdes under kontroll. I «Årsmeldingen fra virksomhetene» vil rådmannen søke å analysere om det høye aktivitetsnivået er et resultat av økning av brukere med rettigheter og aktiviteter styrt av utenforstående, eller om vi selv legger oss på et for høyt tjenesteomfang eller kvalitetsnivå.

Inntektsveksten for 2014 er på 2,8 %, og vesentlig lavere enn statsbudsjettet for 2014 la opp til, mens utgiftsveksten er 5,3 %, noe som også indikerer at kommunen har et for høyt aktivitetsnivå. Skal den økonomiske stillingen kunne forbedres, må inntektene økes ytterligere i forhold til utgiftene. Eller så må utgiftene tas ned, noe som er smertefullt. Målet er å øke resultatet år for år til kommunen når 2 % i netto driftsresultat, slik Fylkesmannen i kraft av tilsynsmyndighet setter som norm. Dette betyr i klartekst at driftsnivået må justeres ned i størrelsesorden 50 – 60 mill. kroner for å kunne dekke netto finanskostnader, og i tillegg skal årets merforbruk dekkes og reserver opparbeides.

Med det ambisjonsnivå på investeringer kommunen har lagt opp til i inneværende Handlings- og økonomiplanperioden 2015-2018 blir dette svært utfordrende, da finanskostnadenes andel av inntektene er økende.

Kommunen har en samlet lånegjeld pr 31.12.14 på kr 1 641 mill. hvorav kr 284 mill. er lån i Husbanken til videre utlån. Investeringsnivået er fortsatt høyt, og kommunen har en lav selvfinansiering av investeringer. For 2014 lå den på 8,1 %, mens normtall for en sunn kommuneøkonomi er satt til 33 %. Høye investeringer over tid med lav egenkapitalandel setter store krav til brutto driftsresultat, for at kommunens økonomi skal kunne absorbere de økte kostnadene til renter og avdrag.

Balansen viser at egenkapitalen fortsatt er utilfredsstillende og årets resultat har svekket den betydelig. Likviditeten målt gjennom arbeidskapitalen utgjør ca. 2,4 % av driftsinntektene, mens normen er 8 – 10 %. Strykninger av avsetninger og bruk av driftsfond til inndekking av et negativt netto driftsresultat tærer imidlertid på reservene og situasjonen er svært utilfredsstillende, spesielt fordi en stor del av likviditeten skrives fra ubrukte lånemidler. Ved en lavere beholdning av lånemidler som følge av mer års riktig investeringsbudsjett vil likviditeten nærme seg et kritisk lavt nivå.

Utvikling i pensjonspremie, pensjonskostnad og premieavvik er slik at kommunen må regne med å få høyere pensjonskostnad inn i driftsbudsjettene fremover. Dette fordi reglene er endret slik at premieavviket nå skal nedbetales på 7 år i stedet for tidligere 15 år, men også fordi pensjonsfondet som har blitt brukt til å dempe kostnadsveksten, er brukt opp.

Samtidig som det skal betydelige grep til for å skaffe balanse i den driften vi går inn i 2015 med, skal vi også opparbeide inndekning av årets merforbruk på 26,7 mill. kroner. Det må i samband med kommunestyrets behandling av årsregnskapet for 2014 vedtas en plan for inndekking av årets merforbruk.

Vi må dekke inn beløpet i løpet av 2 år dersom vi ønsker å unngå å bli registrert i ROBEK-registeret. Eller vi kan søke departementet om å få dekke inn beløpet på inntil 4 år, men meldes da inn i ROBEK-registeret. Hovedvirkningen av at kommunen meldes inn i ROBEK-registeret er at kommunestyret trenger fylkesmannens godkjenning på økonomiplanen og alle vedtak om låneopptak. Uansett vil fylkesmannen følge opp at vi oppfyller vedtatt plan om inndekking.

Handlings- og økonomiplanen 2015 – 2018 har trange rammer de to første årene, men så er det budsjettet med reserver i de to siste årene som følge av forventet virkning av retaksring av markedsverdiene som grunnlag for eiendomsskatten. Det er derfor mye et politisk spørsmål i forhold til virkning for innbyggerne om man skal velge inndekking på 2 eller 4 år.

Årets resultat og den vedtatte Handlings- og økonomiplan 2015 - 2018 er uansett slik at det kreves betydelig nøkternhet, både vedrørende drift og investeringer, og vi må spesielt ha fokus på å kontrollere aktivitetsveksten. Kommunen har satt seg et mål om sunn kommuneøkonomi, og det må tas noen grep for å klare å oppnå det.

Elverum 30.03.2015

Irene Evenstad Midtlund
Rådmann